

TÉMA:

Anglická reformace za Jindřicha VIII.

BADATELSKÁ OTÁZKA:

Jakou souvislost má spojení „za vším hledej ženu“ s počátky anglické reformace za Jindřicha VIII.?

KONCEPT HISTORICKÉHO MYŠLENÍ:

příčiny a důsledky, vztah k minulosti

RVP G:

popíše základní rysy reformace a protireformace, vysvětlí důsledky pro další evropský i světový vývoj

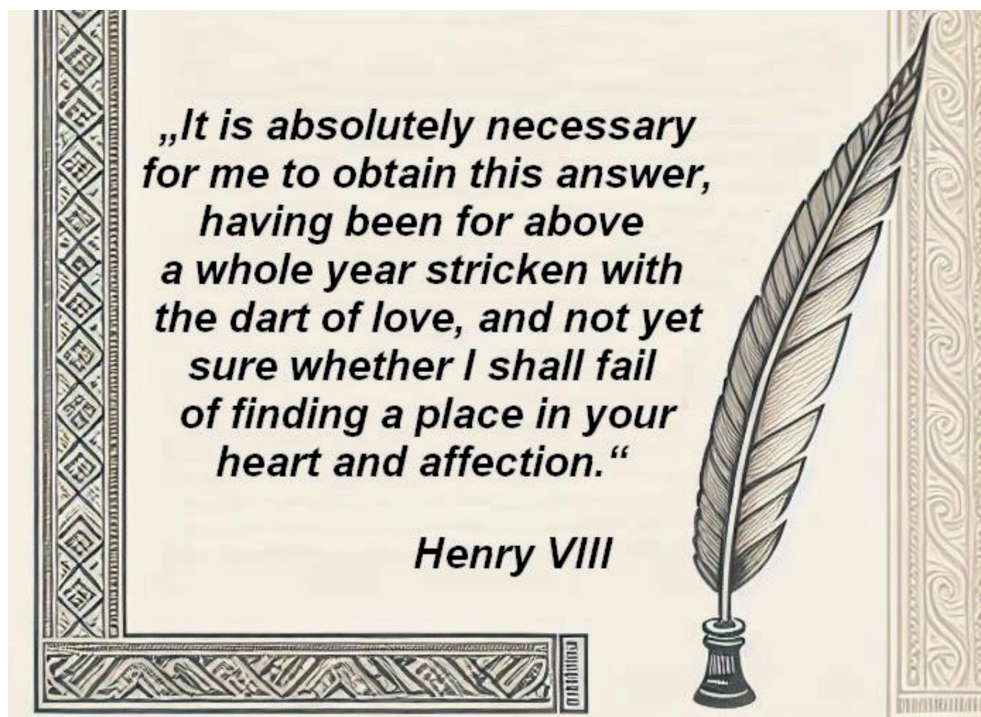
BADATELSKÁ ČINNOST:

zohledňujeme dobové souvislosti, hledáme paralely

CÍL:

žák rozumí příčinám a důsledkům anglické reformace za Jindřicha VIII., žák se naučí kriticky pracovat s různými typy pramenů a didaktickými médii

EVOKACE

„Je pro mě naprosto nezbytné získat od Vás odpověď, protože již přes rok jsem zasažen šípem lásky a nejsem si jist, zda se mi podařilo získat místo ve Vašem srdci či Vaši náklonnost.“

Zdroj: *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 2.

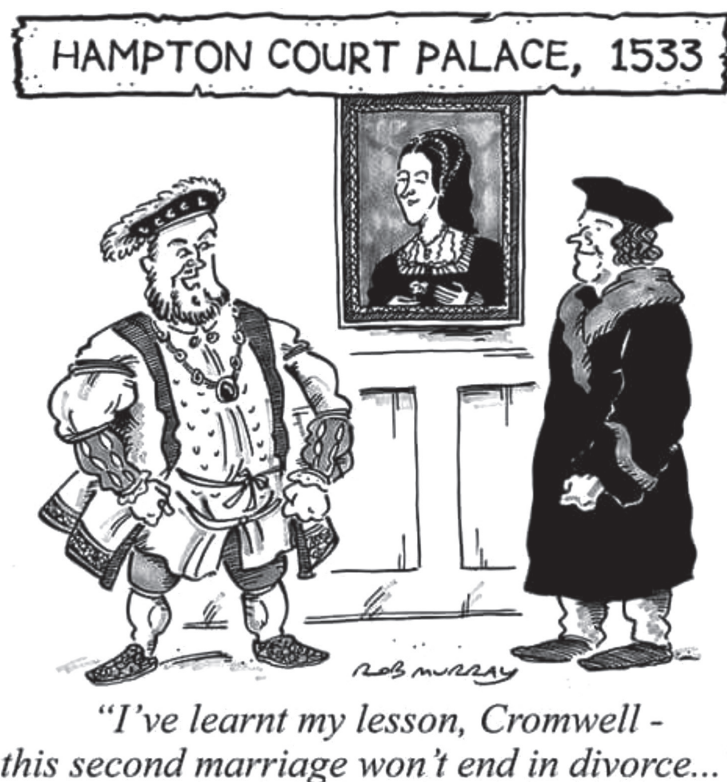
Tento text z dopisu Jindřicha VIII. určeného Anně Boleynové evokuje spoustu otázek k úvodní diskuzi se studenty. Proč Jindřich VIII. tolik na Annu naléhá, co to vypovídá o jeho vztahu k Anně a jeho charakteru? Jak byste vnímali pocity a pozici Anny Boleynové při čtení tohoto dopisu? Studenti se mohou zamyslet nad podobou odpovědi Anny Jindřichovi VIII. Rovněž je zde možné sestavit fiktivní komunikaci prostřednictvím Messengeru či jiné komunikační platformy (např. Chat-Animator) mezi Jindřichem VIII. a Annou Boleynovou v současném světě.

„Za vším hledej ženu“ – tak by se dal shrnout příběh anglické reformace, který se začal psát společně s osobností **anglického krále Jindřicha VIII. z rodu Tudorovců**. Významný panovník první poloviny 16. století je znám především díky pestrému manželskému životu, kdy **do manželství vstoupil celkem šestkrát**, přičemž s první a čtvrtou ženou se rozvedl, druhou a pátou nechal popravit, třetí mu zemřela krátce po porodu. On sám zemřel po boku až své šesté ženy.

Jindřich VIII. se stal králem v roce 1509, kdy se také oženil se svou první ženou, španělskou princeznou **Kateřinou Aragonskou**, která však byla vdovou po jeho předčasně zesnulém bratrovi Arturovi. Po několika letech manželství Jindřich začal toužit po mužském dědici trůnu, kterého se mu s o šest let starší Kateřinou dosud nepodařilo počít. Bezhlavě se zamiloval do dvorní dámy **Anny Boleynové** a rozhodl se zneplatnit své manželství na základě faktu, že se oženil s vdovou po svém zesnulém bratrovi. Papež však odmítal těmto prosbám vyhovět z mnoha důvodů. Jednak se mu nelíbila představa reformně smýšlející anglické dvorní dámy na královském trůnu, jednak skutečnost, že by na to měla doplatit členka urozené španělské královské rodiny, která navíc byla vychována v přísném katolickém duchu. Po vleklých jednáních se nakonec Jindřich s přispěním svého **nového tajemníka a ministra Thomase Cromwella** rozhodl prosadit svou vůli a ustanovil, že Anglie nebude už více podřízena papeži. Při té příležitosti nechal v roce 1534 schválit zákon, **tzv. Act of Supremacy**, který ho prohlásil hlavou nové anglikánské církve. To znamenalo, že **Anglie se oddělila od vlivu papežského Říma** a vydala se vlastní cestou. V roce 1533 se Jindřich tajně oženil s Annou Boleynovou, která tou dobou už byla těhotná.

ZDROJ 1

Karikatura současného umělce Roba Murraye ilustruje spokojenost Jindřicha VIII. s uzavřením druhého sňatku s Annou Boleynovou, k čemuž ostatně přispěl i tajemník a ministr Thomas Cromwell. ←

Zdroj: Rob Murray

Zobrazený výjev zachycuje moment, kdy Jindřich VIII. s nadsázkou a ironií prohlašuje, že jeho druhé manželství s Annou Boleynovou neskončí rozvodem. Jak se Jindřich VIII. dívá v daný moment na budoucnost svého druhého manželství? Co nám tato karikatura říká o vztahu mezi Jindřichem VIII. a Thomasem Cromwellem? Jak se jejich vztah vyvíjel v kontextu politických a osobních ambicí? V případě pokročilejší diskuze si můžeme položit složitější otázku: Proč Jindřich VIII. opakovaně hledal politickou stabilitu skrze manželství, když měl za sebou tolik nešťastných eskapád?

ZDROJ 2

Jindřich VIII. potvrdil oddělení anglikánské církve od vlivu papežského Říma vydáním zákona o svrchovanosti v roce 1534. Tento zákon je v originále znám jako tzv. Act of Supremacy.

Práce se zdrojem 2 je směrodatná především pro závěrečnou diskuzi (viz závěrečné zadání metodického listu).

Anglické znění originálu Zákonu o svrchovanosti z roku 1534:

Albeit the king's Majesty justly and rightfully is and ought to be the supreme head of the Church of England, and so is recognized by the clergy of this realm in their convocations, yet nevertheless, for corroboration and confirmation thereof, and for increase of virtue in Christ's religion within this realm of England, and to repress and extirpate all errors, heresies, and other enormities and abuses heretofore used in the same, be it enacted, by authority of this present Parliament, that the king, our sovereign lord, his heirs and successors, kings of this realm, shall be taken, accepted, and reputed the only supreme head in earth of the Church of England, called Anglicans Ecclesia; and shall have and enjoy, annexed and united to the imperial crown of this realm, as well the title and style thereof, as all honors, dignities, preeminences, jurisdictions, privileges, authorities, immunities, profits, and commodities to the said dignity of the supreme head of the same Church belonging and appertaining; and that our said sovereign lord, his heirs and successors, kings of this realm, shall have full power and authority from time to time to visit, repress, redress, record, order, correct, restrain, and amend all such errors, heresies, abuses, offenses, contempts and enormities, whatsoever they be, which by any manner of spiritual authority or jurisdiction ought or may lawfully be reformed, repressed, ordered, redressed, corrected, restrained, or amended, most to the pleasure of Almighty God, the increase of virtue in Christ's religion, and for the conservation of the peace, unity, and tranquility of this realm; any usage, foreign land, foreign authority, prescription, or any other thing or things to the contrary hereof notwithstanding.

Zdroj: <https://www.britainexpress.com/History/tudor/act-of-supremacy.htm>

Překlad a didaktizace:

I když je král podle práva a spravedlnosti nejvyšší hlavou anglikánské církve a je to uznáno duchovenstvem v Anglii, je potřeba toto potvrdit a posílit, aby se víra v křesťanství v Anglii dále rozvíjela a aby se potlačily všechny špatnosti, které byly v minulosti v církvi napáchány. Tento zákon říká, že král a jeho nástupci budou považováni za jedinou nejvyšší hlavu anglikánské církve. Kromě tohoto titulu budou mít všechny pocty, pravomoci a výhody, které k této pozici patří. Král a jeho dědicové budou plně oprávněni k tomu, aby mohli zasahovat do všech záležitostí církve tak, aby tyto zásahy vedly k ochraně jednoty víry v Anglii. Tento zákon platí bez ohledu na to, co říkají jiné země nebo cizí autority.

O vztahu Anny Boleynové a Jindřicha VIII. vypráví celá řada nejen filmových a seriálových zpracování. Do povědomí vstoupil zejména seriál *Tudorovci* (2007–2010) a v relativně nedávné době v negativním slova smyslu film *Anne Boleyn* (2021), kdy hlavní ženskou postavu ztvárnila ahistoricky černoška. Za nejzdařilejší zpracování tak bývá považováno historické drama *Tisíc dnů s Annou* (1969). Níže přiložený snímek z filmu zachycuje popravu Anny Boleynové, ke které došlo v roce 1536. Pro účel popravy byl povolán kat z Calais, aby vykonal popravu po francouzském způsobu, tj. mečem, nikoliv sekerou. Jen krátce po této popravě se Jindřich VIII. oženil potřetí, a to s další dvorní dámou – Janou Seymourovou.

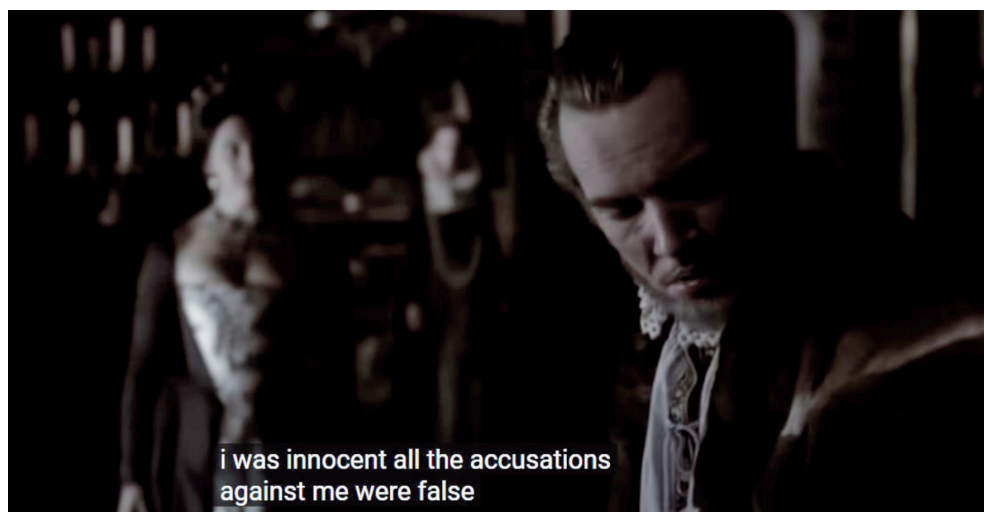
Tento zdroj doporučujeme využít volitelně dle časových možností.

Zobrazenou sekvenci z popravy Anny Boleynové, resp. zdroj 3, doporučujeme zařadit jen v případě dostatečné časové dotace.

Zdroj: film *Tisíc dnů s Annou* (1969)

Jindřich VIII. umírá roku 1547 po vleklých problémech s vředovým onemocněním nohou. Po smrti jeho třetí ženy Jany Seymourové se po jeho boku vystřídají ještě další tři ženy. Po jeho smrti mají následně vliv na budoucí směřování nejen anglikánské církve jeho tři legitimní děti, což naznačuje i upravená ukázka ze seriálu *Tudorovci* (2007–2010).

Zdroj: https://www.youtube.com/watch?v=F8j6wXST_iU

Zadání

1. Na základě uvedených zdrojů a povídání přiřadte k jednotlivým obrázkům, vytvořeným pomocí umělé inteligence, jména tří zmíněných manželek Jindřicha VIII. Zdůvodněte, jaké charakteristiky či jiné znaky vás vedly k tomu, abyste přiřadili jméno konkrétní manželky k danému obrázku. Zamyslete se nad co největším počtem důvodů. ←

V rámci podpory kreativního myšlení se studenti v případě dostatečné časové dotace mohou sami pokusit vytvořit karikatury všech šesti manželek Jindřicha VIII. a vyznačit jejich zásadní znaky či atributy. Ostatní poté mohou hádat, o které manželce Jindřicha VIII. se jedná.

2. Přiřadte jednotlivé popisky k následovníkům Jindřicha VIII. a na základě získaných informací z jednotlivých zdrojů sestavte vývoj událostí po smrti Jindřicha VIII. směrem k dalšímu průběhu reformace v Anglii.

Barevné odlišení
naznačuje správné
řešení.

Alžběta I.	Marie I. Tudorovna	Edward VI.
Jeho/její matkou byla Jana Seymourová	Zemřel/a ve svých patnácti letech	Snažil/a se zvrátit reformaci v Anglii a opětovně obnovit katolictví a vliv papeže
Kvůli sňatku s jeho/její matkou si Jindřich VIII. znepřátelil papeže a založil novou, tzv. anglikánskou církev, a stal se jejím nejvyšším představitelem	Podpořil/a zákon o náboženské jednotě a snažil/a se zabránit obdobným perzekucím jako za dob její předchůdkyně/jejího předchůdce	Byl/a vychováván/a v protestantské víře, za jeho/její formální vlády byl posílen vliv protestantismu (anglikánská církev se de facto přeměnila v protestantskou organizaci)
Za jeho/její vlády byl např. zakázán celibát, byly zpřístupněny spisy Martina Luthera, byly zrušeny latinské mše, biskupské úřady zastávali protestantští duchovní, byl zabavován církevní majetek aj.	Jeho/její matka zemřela krátce po porodu, na rozdíl od jiných manželek si Jindřicha VIII. neznepřátelila a její potomek se stal přímým následníkem trůnu	Za jeho/její vlády byl přijat protestantismus pro následný vývoj anglikánské církve, avšak s některými prvky katolicismu
Vládl/a v letech 1553–1558 po devítidenním „panování“ Jany Greyové	Vládl/a v letech 1558–1603, doba jejího/jeho panování bývá považována za zlatý věk	Vládl/a bezprostředně po smrti svého otce, až do roku 1553
Jeho/její matka byla první manželkou Jindřicha VIII., se kterou se rozvedl	Opětovně byl uzákoněn celibát, byly také obnoveny katolické ceremonie aj.	Jeho/její matka byla Jindřichem VIII. popravena francouzským způsobem, tj. mečem
Jeho/její smrtí končí dynastie Tudorců	Získal/a přízvisko Krvavý/ Krvavá pro množství popravených a umučených protestantů	Jeho/její matka pocházela ze španělské královské rodiny

Diskuze

1. V čem se anglikánská církev liší od katolické církve?
2. Jak se díváte na roli Jindřicha VIII. jako na nejvyššího představeného anglikánské církve? Jaké výhody a nevýhody pro monarchii přineslo toto zajištění kontroly nad náboženskými otázkami?
3. Jak se podle vás změnily mezinárodní vztahy mezi Anglií a ostatními evropskými zeměmi po vytvoření anglikánské církve?
4. Jaké paralely vidíte mezi touhou po náboženské nezávislosti v 16. století a dnešními snahami o národní suverenitu, jako byl například Brexit?

Diskuzní otázky směřují zejména k práci se zdrojem 2, ale nepřímo odkazují i na zbývající zdroje. Je tedy vhodné zařadit je na závěr vyučovací hodiny a využít pro závěrečné shrnutí lekce.